

ОРТОСИФОНУ ТИЧИНКОВОГО (НИРКОВОГО ЧАЮ) ЛИСТЯ^N

Orthosiphonis folium

Цілі або фрагментовані висушені листки й верхівки стебел *Orthosiphon stamineus* Benth. (*O. aristatus* Miq.; *O. spicatus* Vak.).

Вміст: не менше 2.5 % суми похідних гідроксикоричних кислот, у перерахунку на розмаринову кислоту ($C_{18}H_{16}O_4$; М.м. 360.3) і суху сировину.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ

А. Листок ламкий, цілий або фрагментований, цілий листок досягає в середньому 7.5 см завдовжки й 2.5 см завширшки. Черешок короткий, ▽ до 1 мм завтовшки ▲. Пластинка овальної або ланцетної форми, із загостреною верхівкою та клиноподібною основою. Абаксіальна поверхня листків світло-сіривато-зелена, адаксіальна поверхня зеленого або темно-зеленого кольору. Жилкування перисте, з нечисленними жилками другого порядку. Переглядають під лупою ($\times 10$), жилки другого порядку відгалужуються під гострим кутом, а потім розходяться паралельно середній жилці. Край неправильно-і нерівнозубчастий, деколи городчастий, його абаксіальна поверхня дещо загнута. Черешки тонкі, чотиригранні, 4–8 мм завдовжки, як і середня жилка, зазвичай фіолетового кольору. Зрідка трапляються суцвіття з півклиць не повністю розкритих квіток блакитно-білого або фіолетового кольору.

В. Сировину подрібнюють на порошок (355) (2.9.12). Порошок темно-зеленого кольору. Переглядають під мікроскопом, використовуючи *хлоральгідрату розчин Р*. У порошку виявляються такі діагностичні структури: фрагменти епідерми з клітин зі звивистими оболонками й одноклітинних або двоклітинних конічних покривних волосків і членистих однорядних волосків до 450 мкм завдовжки, що складаються з 3–8 клітин із товстими бородавчастими оболонками; ▽ головчасті залозисті волоски з одноклітинними ніжками й одноклітинними, двоклітинними або чотириклітинними голівками ▲; продихові апарати діацитного типу (2.8.3), більш численні в нижній епідермі.

С. Тонкошарова хроматографія (2.2.27).

Випробовуваний розчин. 1 г здрібненої на порошок сировини (355) (2.9.12) струшують із 10 мл *метанолу Р* у водяній бані за температури 60 °С протягом 5 хв, фільтрують охолоджений розчин.

Розчин порівняння. 35 мг *ФСЗДФУ ортосифону екстракту сухого* струшують із 10 мл *метанолу Р* протягом 5 хв і фільтрують.

Пластинка: ТШХ-пластинка із шаром силікагелю $F_{254} P$.

Рухома фаза: метанол *Р* – етилацетат *Р* – толуол *Р* (5:40:55).

Нанесення: 10 мкл випробовуваного розчину й 20 мкл розчину порівняння, смугами.

Відстань, що має пройти рухома фаза: 10 см від лінії старту.

Висушування: на повітрі.

Виявлення: переглядають в УФ-світлі за довжини хвилі 365 нм.

Результати: нижче наведено послідовність зон на хроматограмах розчину порівняння та випробовуваного розчину. На хроматограмі випробовуваного розчину в нижній третині й біля фронту розчинника також виявляються червоні флуоресцюючі зони.

Верхня частина пластинки	
1–2 більш або менш інтенсивні сині або фіолетово-сині флуоресцюючі зони	1–2 більш або менш інтенсивні сині або фіолетово-сині флуоресцюючі зони
основна синя флуоресцююча зона (синенсетин)	основна синя флуоресцююча зона (синенсетин)
2 синюваті флуоресцюючі зони	2 синюваті флуоресцюючі зони
Розчин порівняння	Випробовуваний розчин

▲

ВИПРОБУВАННЯ

Сторонні домішки (2.8.2). Не більше 5 % стебел більше 1 мм у діаметрі; не більше 2 % інших сторонніх домішок.

Втрата в масі при висушуванні (2.2.32). Не більше 11.0 %. 1.000 г здрібненої на порошок сировини (355) (2.9.12) сушать за температури 105 °С протягом 2 год.

Загальна зола (2.4.16). Не більше 12.5 %.

КІЛЬКІСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Вихідний розчин. До 0.500 г здрібненої на порошок сировини (355) (2.9.12) додають 80 мл *етанолу (50 %, об/об) Р*, нагрівають у водяній бані зі зворотним холодильником протягом 30 хв, охо-

лоджують і фільтрують. Фільтр обполіскують 10 мл етанолу (50 %, об/об) Р, фільтрат і промивні води об'єднують у мірній колбі й доводять об'єм розчину етанолом (50 %, об/об) Р до 100.0 мл.

Випробовуваний розчин. 1.0 мл вихідного розчину поміщають у мірну колбу місткістю 10 мл, послідовно додають, перемішуючи після кожного додавання, 2 мл 0.5 М розчину хлористоводневої кислоти, 2 мл розчину, приготованого розчиненням 10 г натрію нітриту Р і 10 г натрію молібдату Р у 100 мл води Р, 2 мл натрію гідроксиду розчину розведеного Р, доводять об'єм розчину водою Р до 10.0 мл і перемішують.

Компенсаційний розчин. 1.0 мл вихідного розчину поміщають у мірну колбу місткістю 10 мл, послідовно додають, перемішуючи після кожного додавання, 2 мл 0.5 М розчину хлористоводневої кислоти, 2 мл натрію гідроксиду розчину розведеного Р, доводять об'єм розчину водою Р до позначки й перемішують.

Оптичну густина (2.2.25) випробовуваного розчину вимірюють відразу за довжини хвилі 505 нм відносно компенсаційного розчину.

Вміст суми похідних гідроксикоричних кислот, у перерахунку на розмаринову кислоту, у відсотках, обчислюють за формулою:

$$\frac{A \times 1000}{m \times 188}$$

де A — оптична густина випробовуваного розчину за довжини хвилі 505 нм;

m — маса наважки випробовуваної сировини, у грамах.

Використовують питомий показник поглинання розмаринової кислоти, що дорівнює 400.